

LIVING PLANET REPORT 2020

PRZEWODNIK DLA MŁODZIEŻY
KIERUNEK NA PRZYSZŁOŚĆ

CO TO JEST LIVING PLANET REPORT?

Living Planet Report (LPR) to publikowany co dwa lata przez WWF raport, tworzony we współpracy z wiodącymi ekspertami i organizacjami. Jest swego rodzaju badaniem okresowym dla planety, które pokazuje, jaki jest stan środowiska naturalnego, z jakimi zmagają się zagrożeniami i co to oznacza dla nas, ludzi. Zawarte w LPR wnioski i zalecenia są wynikiem analizy wielu wskaźników związanych z różnorodnością biologiczną. Jednym z najważniejszych jest Wskaźnik Żyjącej Planety (Living Planet Index, wskaźnik LPI).

LPR

WNIOSKI SĄ PUBLIKOWANE CO DWA LATA W LIVING PLANET REPORT, DAJĄC WSKAZÓWKI, CO NALEŻY ZROBIĆ W SFERZE OCHRONY ŚRODOWISKA, BIZNESU I ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ

CZYM JEST WSKAŹNIK ŻYJĄCEJ PLANETY?

Na całym świecie eksperci uważnie badają zmiany, jakie z biegiem czasu zachodzą m.in. w populacjach tysięcy gatunków zwierząt. Ich praca obejmuje liczenie gnu na sawannie i obserwacje tras wędrówek tapirów w amazońskim lesie deszczowym. Naukowcy gromadzą zebrane informacje w centralnej bazie i analizują je, żeby obliczyć Wskaźnik Żyjącej Planety (wskaźnik LPI).

Living Planet Index uwzględnia tylko te gatunki, które były monitorowane przez co najmniej 2 lata, i obejmuje dane od 1970 roku. Mimo ograniczeń wskaźnik LPI umożliwia śledzenie tego, co dzieje się z ponad 21 000 populacji ssaków, ptaków, gadów, płazów i ryb. Trendy, które naukowcy mogą obserwować dzięki gromadzonym danym, pomagają im wyciągać wnioski na temat kondycji ekosystemów.

NAUKOWCY BADAJĄ PRZYCZYNY I KONSEKWENCJE ZMIAN

ZMIANY LICZEBNOŚCI I ROZMIESZCZENIA POPULACJI DZIKICH ZWIERZĄT MONITOROWANYCH PRZEZ NAUKOWCÓW

GLOBALNE POPULACJE DZIKICH ZWIERZĄT

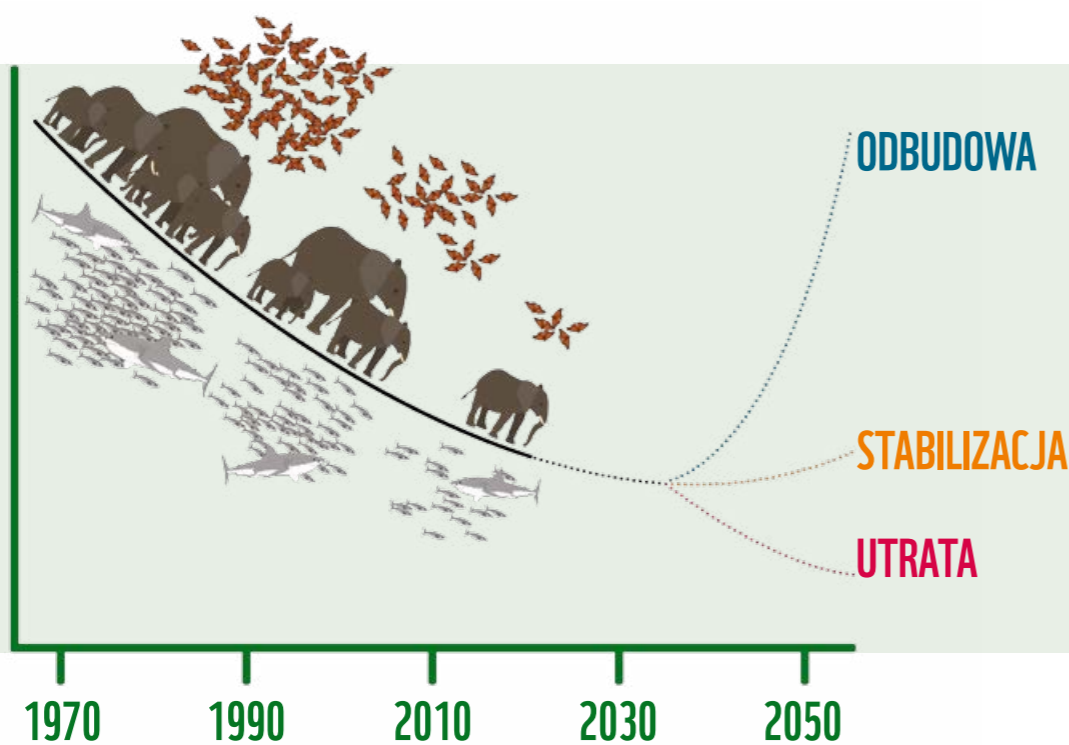
NASZA ŻYJĄCA PLANETA

ZANIKAJĄCA PRZYRODA

Stabilny klimat i optymalne warunki do życia, które towarzyszyły ludzkości w ciągu jej historii i które umożliwiły naszemu gatunkowi szybki rozwój, są rezultatem złożonego żyjącego systemu. Kluczową rolę w nim odgrywa różnorodność biologiczna, ponieważ to właśnie żywym organizmom i zachodzącym pomiędzy nimi interakcjom zawdzięczamy czyste powietrze i wodę, atmosferę, która pozwala nam oddychać, oraz warunki, w których możemy produkować żywność.

LICZEBNOŚĆ POPULACJI

Wskaźnik LPI pokazuje, że w skali globalnej średnia liczebność populacji ssaków, ryb, ptaków, gadów i płazów zmniejszyła się o 68% od 1970 roku.

Wskaźnik Żyjącej Planety pokazuje, że na całym świecie liczebność populacji dzikich zwierząt zmniejszyła się średnio o 68%. Nie wygląda na to, żeby ten trend spowolnił. Zanik organizmów i ich siedlisk jest w głównej mierze wynikiem działalności człowieka i już teraz sprawia, że żyjący system naszej planety nie działa tak, jak powinien, by móc zaspokoić potrzeby coraz większej liczby ludności. Living Planet Index to jeden z wielu wskaźników, które potwierdzają, że różnorodność biologiczna systematycznie maleje.

W ciągu ostatnich dziesięcioleci ludzie doprowadzili do zniszczenia i degradacji lasów, zbiorowisk trawiastych, terenów podmokłych i innych ważnych ekosystemów, bez których nasz dobrostan będzie zagrożony. Już teraz 75% obszarów lądowych niepokrytych lodem zostało w ogromnym stopniu przekształconych, morza i oceany są zanieczyszczone, a ponad 85% terenów podmokłych przestało istnieć. Niszczenie

ekosystemów może doprowadzić do wyginięcia miliona gatunków (500 000 gatunków zwierząt i roślin oraz 500 000 gatunków owadów) w ciągu kolejnych stu lat. Wymarcie wielu z nich możemy zapobiec, jeśli będziemy chronić i odbudowywać środowisko naturalne.

Wykres LPI, dotyczący zmian różnorodności biologicznej naszej planety, obrazuje utrzymujący się od lat drastyczny spadek, wynikający z ciągłego zmniejszania się liczebności populacji dzikich zwierząt. Musimy zrobić wszystko, co w naszej mocy, żeby odwrócić ten trend. Nasze zadanie polega nie tylko na powstrzymaniu utraty różnorodności biologicznej, ale również na stworzeniu warunków, które pozwolą jej się odbudować. Nie będzie to łatwe, ale jeśli zaczniemy działać szybko, ze zrozumieniem i poszanowaniem wzajemnych powiązań pomiędzy elementami żyjącego systemu, możemy stopniowo przywracać Ziemi jej dzikość, czyniąc ją zdrowszą i bardziej odporną.

90%

gatunków lądowych spędza część cyklu życiowego w glebie.

ŻYCIE POD NASZYMI STOPAMI

Gleba jest kluczowym składnikiem środowiska naturalnego, nie tylko dlatego, że wiele gatunków żyje całkowicie pod jej powierzchnią, ale także dlatego, że aż 90% wszystkich gatunków lądowych spędza w niej przynajmniej część swojego życia. Organizmy żyjące w glebie są odpowiedzialne za jej tworzenie, ponieważ rozkładają martwe rośliny i zwierzęta do postaci bogatego w składniki odżywcze humusu. W rezultacie różnorodność biologiczna ma olbrzymi wpływ na dobrostan człowieka i kondycję całej planety. Zdrowa gleba filtruje wodę, zapobiega gromadzeniu się gazów cieplarnianych w atmosferze i umożliwia wzrost roślin – także tych, które są naszym pożywieniem.

Niektóre nasze działania, takie jak stosowanie pestycydów, szkodzą różnorodności biologicznej w glebie. Musimy wprowadzić niezbędne zmiany, aby ją chronić.

13%

oceanów uznaje się za „obszary dzikie” niedotknięte bezpośrednio działalnością człowieka.

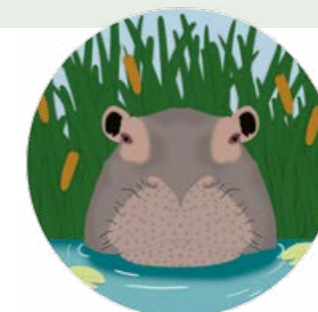
GŁĘBOKO POD POWIERZCHNIĄ

Przełowienie, zanieczyszczenie plastikiem, górnictwo morskie i związane ze zmianą klimatu wzrost temperatury odciskają drugoczące piętno na bogatej i zróżnicowanej przyrodzie mórz i oceanów.

Zdrowe oceany są pełne życia i odgrywają istotną rolę w kształtowaniu klimatu i spowalnianiu jego zmian. Stanowią źródło utrzymania dla ponad 10% ludności na Ziemi. Rify koralowe chronią 200 milionów ludzi przed sztormami i wspierają cały ekosystem oceaniczny, są jednak zagrożone przez ocieplenie klimatu i przekształcanie obszarów przybrzeżnych. Utrata morskiej różnorodności biologicznej będzie miała znaczący wpływ na każdy organizm na planecie.

Z tego powodu musimy dążyć do tworzenia morskich obszarów chronionych (MPA). Pomogą nam one stworzyć miejsca, w których rządzić będzie dzika przyroda, dzięki czemu przywrócimy naturalną równowagę oceanów. Musimy też przestać zanieczyszczać oceany i wyeliminować destrukcyjne praktyki połowowe.

90%

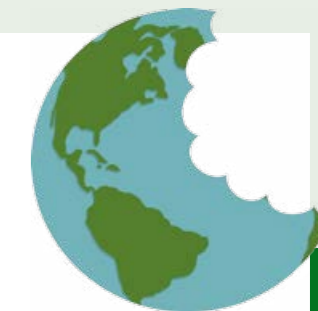
Od 1700 roku z powierzchni Ziemi zniknęło 90% obszarów podmokłych.

W MĘTNEJ WODZIE

Liczebność populacji organizmów słodkowodnych zmniejszyła się o 84% od 1970 roku. Niemal jedna trzecia gatunków słodkowodnych jest zagrożona wyginięciem. Na największe ryzyko narażone są duże zwierzęta, takie jak hipopotamy, delfiny rzeczne, jesiotry i bobry.

Chociaż zdajemy sobie sprawę ze znaczenia wody dla życia i zdrowia, to właśnie ekosystemy słodkowodne są zagrożone najbardziej. Ochrona mokradeł i likwidacja przełowienia to zaledwie dwa z wielu sposobów na walkę z utratą różnorodności biologicznej w wodach słodkich.

1/3

Nie zjadamy aż 1/3 żywności, którą produkujemy!

NADMIAR NA TALERZU

Ponad trzydzieści procent obszarów lądowych na naszej planecie wykorzystywanych jest pod uprawę roślin i hodowlę zwierząt. Rolnictwo odpowiada za 75% całkowitego zużycia słodkiej wody przez ludzkość. Mniej więcej jedna trzecia produkowanej na świecie żywności nigdy nie trafia do spożycia. Marnowanie żywności odbywa się na wszystkich etapach – od produkcji, poprzez transport i pakowanie, po sprzedaż. Odpady żywności są źródłem około 8% globalnych emisji gazów cieplarnianych do atmosfery, w tym gazów wydzielanych w procesie rozkładu.

Marnowanie żywności to zjawisko, z którym możemy skutecznie walczyć. Jeśli to zrobimy, korzyści będą ogromne.

DLACZEGO TO TAKIE WAŻNE?

Nasza planeta to żyjący system, który zapewnia nam warunki do przetrwania i rozwoju. Jego ważnym elementem jest różnorodność biologiczna. System, w którym jest mało dzikich organizmów i obszarów, staje się niestabilny. Różnorodność biologiczna niesie ze sobą wiele bezpośrednich korzyści, które tracimy, jeśli nadal będziemy niszczyć środowisko przyrodnicze. Poza tym zaczynamy dostrzegać, że zachwianie naturalnej równowagi powoduje też bardzo dużo innych problemów.

W 2019 roku w Afryce miała miejsce największa od kilkudziesięciu lat inwazja szarańczy. Wyjątkowo ulewne deszcze na Półwyspie Arabskim stworzyły idealne warunki do wylęgu szarańczy pustynnej, skąd przemieściła się ona do Afryki Wschodniej i Azji Południowej, siejąc spustoszenie w uprawach. W tym samym roku niezwykle intensywna i długotrwała fala upałów doprowadziła do ekstremalnej suszy w Indiach i Pakistanie, sprawiając że wielu ludzi zmarło, a dziesiątki tysięcy były zmuszone do porzucenia swoich domów. Kilka miesięcy później Australia doświadczyła jednego z najgorszych sezonów pożarów w swojej historii. Spłonęło 10 milionów hektarów terenu i niezliczona liczba zwierząt straciła życie w wyniku pożarów. Kryzys pogłębiły bardzo małe opady, rekordowo wysokie temperatury i nadmierna wycinka lasów.

W 2020 roku na świecie wybuchła pandemia choroby COVID-19, spowodowana przez nieznaną wcześniej szczep koronawirusa SARS-CoV-2. Jej skutki odczuli niemal wszyscy ludzie i do

tej pory ma ona olbrzymi wpływ na globalną gospodarkę. W 60% ostatnich epidemii o dużej liczbie zachorowań, w tym COVID-19, źródłem zakażenia były zwierzęta, z których patogeny przeniosły się na człowieka. Przyczyną tego stanu rzeczy jest niszczenie siedlisk, eksploatacja dzikiej fauny i hodowla zwierząt gospodarskich.

Wszystkie te katastrofy są efektem niszczenia środowiska naturalnego przez ludzkość. Można z dużą dozą prawdopodobieństwa założyć, że jeśli nie przestaniemy tego robić, podobne zjawiska będą coraz częstsze i coraz bardziej dotkliwe. Coraz trudniej będzie nam zbudować świat, który wszystkim mieszkańcom zapewni równe szanse i wysoką jakość życia, określone w Celach Zrównoważonego Rozwoju ONZ.

Wiemy, że niszczenie otaczającego nas świata przyrody wiąże się ze zwiększonym ryzykiem wystąpienia kataklizmów. Coraz wyraźniej uświadamiamy sobie także, że kluczową rolę w odwracaniu tych zmian odgrywa różnorodność biologiczna. Postępująca zmiana klimatu sprawi, że część gatunków nie będzie w stanie się przystosować. Im więcej gatunków, tym większa jest szansa na to, że część z nich przeżyje, zajmie miejsce tych, które wyginą, i pozwoli przetrwać całemu ekosystemom.

Wiele przełomowych odkryć naukowych było możliwe dzięki związkom chemicznym i materiałom odkrytym w przyrodzie. Jeśli nie zachowamy ostrożności, gatunki, które mogłyby pomóc nam sprostać przyszłym wyzwaniom, znikną, zanim zdążymy zdać sobie sprawę z ich istnienia lub właściwości.

Środowisko naturalne to zasób, którego po prostu nie możemy stracić.

W odpowiedzi na zmieniające się warunki życia na Ziemi naukowcy starają się znaleźć takie gatunki roślin uprawnych, które pozwolą nam się żywić w dłuższej perspektywie. Nie dbając o ochronę różnorodności biologicznej, tracimy gatunki, które mogłyby uratować nas wtedy, gdy będziemy ich potrzebować najbardziej. W 2007 roku mróz zniszczył niemal cały plon ziemniaków w regionie Huancavelica w Peru. Przetrwała tylko jedna odmiana: Yana manua. Gdyby lokalna społeczność polegała wyłącznie na jednej, mniej odpornej na ujemne temperatury odmianie, mogłaby doświadczyć poważnych niedoborów żywności.

DLACZEGO JEST CORAZ GORZEJ?

Od dziesiątków lat ludzkość wykorzystuje zasoby szybciej, niż natura jest w stanie odtworzyć. Nasz obecny styl życia oznacza, że ludzie wymagają 1,7 razy zasobów więcej, niż Ziemia może odnowić. To tak, jakbyśmy żyli na 1,7 planety. Każdego roku osłabiamy przyrodę i pozbawiamy ją bogactw, przez co jest mniej zdolna do zapewnienia nam bezpiecznej przyszłości. Utrata różnorodności biologicznej to jeden z widocznych objawów destrukcji, której przyczyną jest nasza niezrównoważona działalność.

Całkowity ślad ekologiczny ludzkości jest zbyt duży, żeby planeta mogła nas utrzymywać w nieskończoność. Trzeba jednak pamiętać, że nie każdy człowiek zostawia taki sam ślad. Tylko obniżenie średniej ilości konsumowanych zasobów w przeliczeniu na mieszkańca Ziemi faktycznie zmniejszy nasze oddziaływanie na środowisko. Oznacza to, że ci, którzy zużywają najwięcej zasobów, muszą też zrobić najwięcej, żeby pomóc planecie.

CO MOŻEMY ZROBIĆ?

Musimy zastanowić się nad naszym stosunkiem do planety i znaleźć rozwiązanie, które pozwoli przetrwać zarówno nam, jak i całej przyrodzie. Gdy nasze działanie powoduje niszczenie środowiska naturalnego, mamy trzy możliwości.

Możemy całkowicie zrezygnować z danego, szkodliwego produktu lub aktywności. Ten sposób może jednak wiązać się z koniecznością znalezienia alternatyw, które potencjalnie spowodują nowe problemy.

Możemy ograniczyć konsumpcję i obciążające planetę aktywności, tak by natura była w stanie uzupełnić zasoby i się zregenerować. Oznacza to, że ludzie, którzy zużywają najwięcej zasobów, będą musieli zmienić styl życia i zredukować swoje potrzeby albo znaleźć sposób na maksymalne wykorzystanie tego, co już posiadają, na przykład poprzez unikanie marnowania żywności i ponowne wykorzystywanie rzeczy zamiast kupowania nowych.

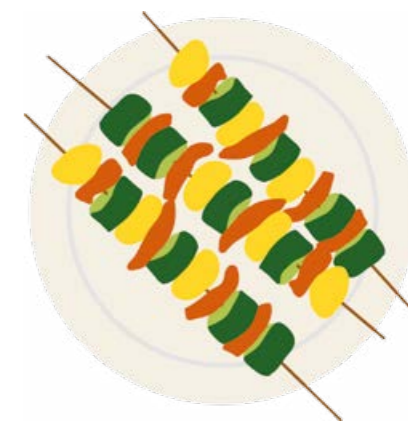
Możemy znaleźć nowe sposoby działania, które przyniosą podobne korzyści, ale nie będą niszczyć planety. Dobrym przykładem jest odejście od energii z paliw kopalnych na rzecz energii ze zrównoważonych źródeł odnawialnych wykorzystywanej do zasilania urządzeń elektronicznych i ogrzewania domów.

Według naukowców te trzy działania mają największe znaczenie, jeśli chcemy żyć w zrównoważony sposób, odbudowywać środowisko naturalne w najbliższych latach i w rezultacie odwrócić katastrofalne trendy w przyszłości.

1

Zmiana modelu produkcji i konsumpcji żywności na taki, który będzie zrównoważony, a jednocześnie będzie w stanie nas żywić. Rolnictwo powinno zajmować znacznie mniej terenów (które zajmuje kosztem naturalnych siedlisk) i zużywać mniej wody oraz środków chemicznych szkodliwych dla ekosystemów. Jednocześnie powinniśmy zaprzestać marnowania jedzenia, zmodyfikować naszą dietę i stosować takie praktyki połowowe, które zapewnią ochronę oceanom i pozwolą im się zregenerować.

Co możesz zrobić? Przejdź na bardziej roślinną dietę, wybieraj żywność, której produkcja nie przyczynia się do wylesiania, kupuj produkty lokalne.

2

Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych, podczas planowania podróży! Jeśli to możliwe, przesiądź się na rower lub skorzystaj z transportu publicznego, podróżuj lokalnie.

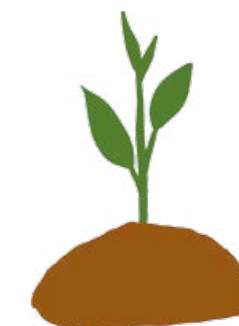
Co możesz zrobić? Wspieraj wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w Polsce. Sprawdź, czy jest możliwość zainstalowania paneli fotowoltaicznych w domu, szkole lub na uczelni.

3

Inwestowanie w rozwiązania oparte na przyrodzie, które spowalniają zmianę klimatu, chronią ludzi i dziką przyrodę, a tym samym różnorodność biologiczną. Przykładem jest sadzenie nowych lasów w starannie wybranych miejscach. Takie podejście może wzmocnić ekosystemy, polepszyć jakość gleb i zwiększyć pochłanianie dwutlenku węgla. Drzewa poprawiają jakość powietrza, zapobiegają powodziom i chronią przed nadmiernym nagrzewaniem, co jest ważne szczególnie w miastach. Co więcej, ich obecność w naszym otoczeniu korzystnie wpływa na nasze zdrowie fizyczne i psychiczne.

Co możesz zrobić? Działaj na rzecz lokalnej różnorodności biologicznej.

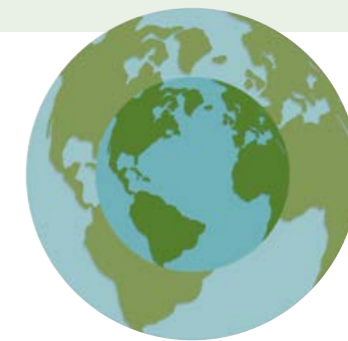

LIVING PLANET REPORT 2020

Wskaźnik LPI pokazuje, że na całym świecie średnia liczebność populacji ssaków, ryb, ptaków, gadów i płazów zmniejszyła się o 68% od 1970 roku.

ŻYJEMY PONAD STAN

Ludzkosc zuzywa obecnie 1,7 razy wiecej zasobow niz Ziemia jest w stanie odtworzyc. Kazdego roku zostawiamy srodowisko naturalne w coraz gorszym stanie i zmniejszamy jego zdolnosc do zaspokojenia naszych potrzeb w przyszlosci.

PRZYRODA ZANIKA

Liczebność populacji dzikich zwierząt zmniejszyła się o

68%

od 1970 roku

TO MY JESTEŚMY PRZYCZYNA

Zmiana klimatu wywiera presję na ekosystemy

30%

wszystkich obszarów lądowych jest wykorzystywanych do celów rolniczych

żywności jest wyrzucana

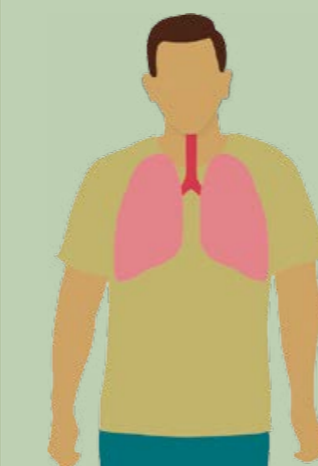
JESTEŚMY ZALEŻNI OD PRZYRODY

Utrata środowiska naturalnego ma negatywne skutki dla globalnej gospodarki

Różnorodność biologiczna ma kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa żywnościowego

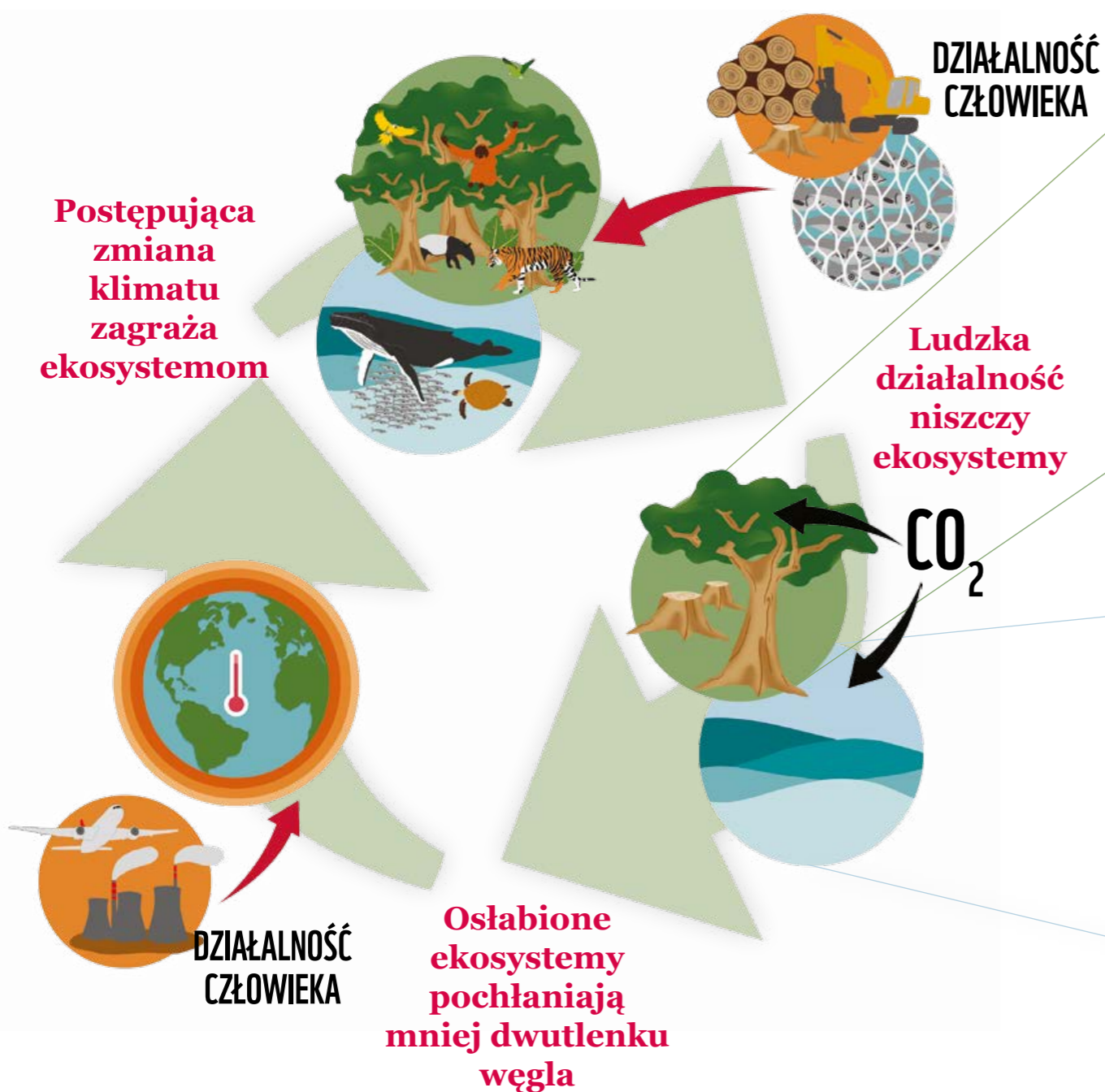
Natura jest podstawą naszego zdrowia i dobrobytu

MOŻEMY JĄ ODCIĄŻYĆ

CIEPŁO, CORAZ CIEPLEJ: ZMIANA KLIMATU A RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

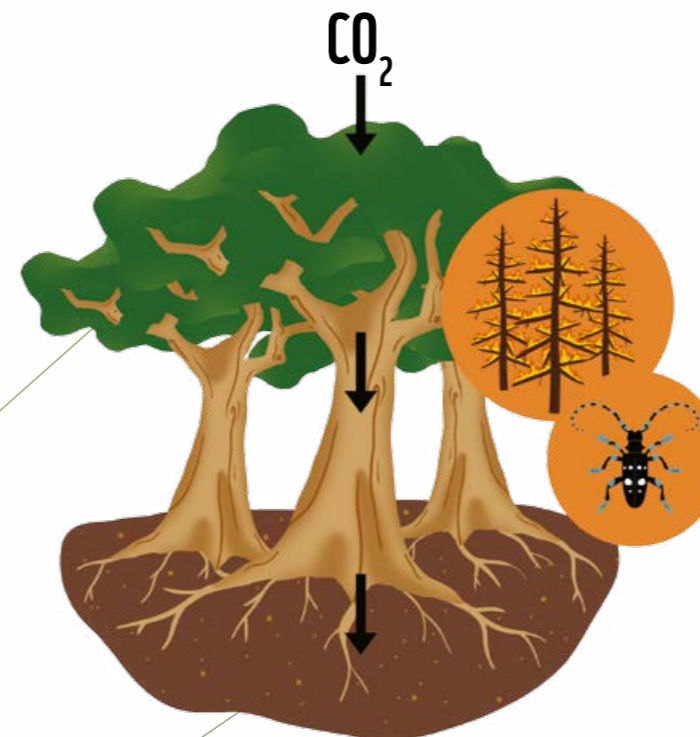
Do tej pory zmiana klimatu nie była istotnym czynnikiem utraty różnorodności biologicznej, ale naukowcy obserwują coraz większy wpływ wzrostu temperatur na faunę i florę. Wraz z ocieplaniem się atmosfery wiele gatunków będzie już w niedalekiej przyszłości mierzyć się z poważnymi problemami. Gatunki przystosowane do pewnych warunków muszą zmienić zasięg występowania, uruchamiając efekt domina w innych ekosystemach. Zdarza się, że niektóre gatunki zwyczajnie nie są w stanie zaadaptować się do nowych warunków i mogą wyginać.

LASY

Zdrowe lasy pochłaniają z atmosfery węgiel w postaci CO₂ i wiążą go w drzewach oraz glebie.

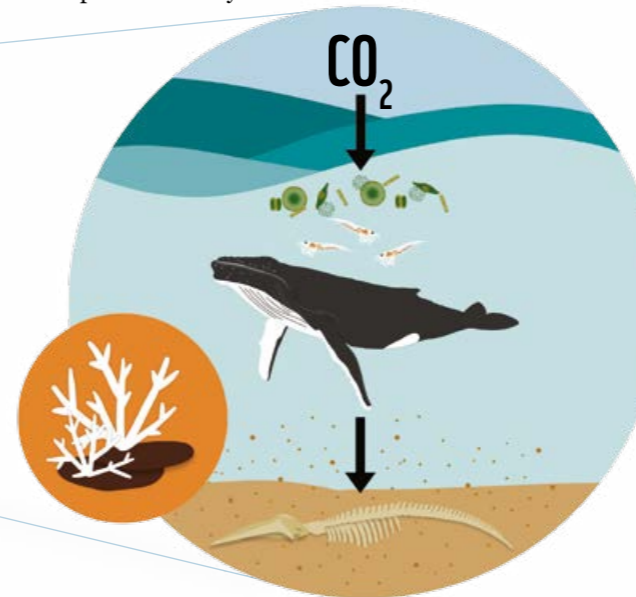
Zmiana klimatu zwiększa ryzyko pożarów i inwazji szkodników, które powodują szczególnie duże szkody w lasach osłabionych działalnością człowieka.

MORZA I OCEANY

W prawidłowo funkcjonującym ekosystemie morskim dwutlenek węgla jest pochłaniany z atmosfery przez fitoplankton i wiązany w biomasie, żeby następnie opaść na dno w postaci odchodów i szczątków.

Zmiana klimatu zagraża kluczowym siedliskom, które są niezbędne do przetrwania morskich ekosystemów, np. raf koralowych.

W Australii pojedyncza fala upałów uśmierciła dziesiątki tysięcy rudawek (rodzaj nietoperza). Również w Australii w 2016 roku wyginął **szczurzynek koralowy** – pierwszy gatunek ssaka, o którym wiadomo, że wymarł z powodu zmiany klimatu. Coraz częstsze i silniejsze sztormy doprowadziły do zaniku roślin, które były pożywieniem tego gryzonia na jego rodzimej wyspie.

10%

Każdego roku pożary lasów odpowiadają za 10% globalnych emisji gazów cieplarnianych.

ŚWIAT W OGNIU

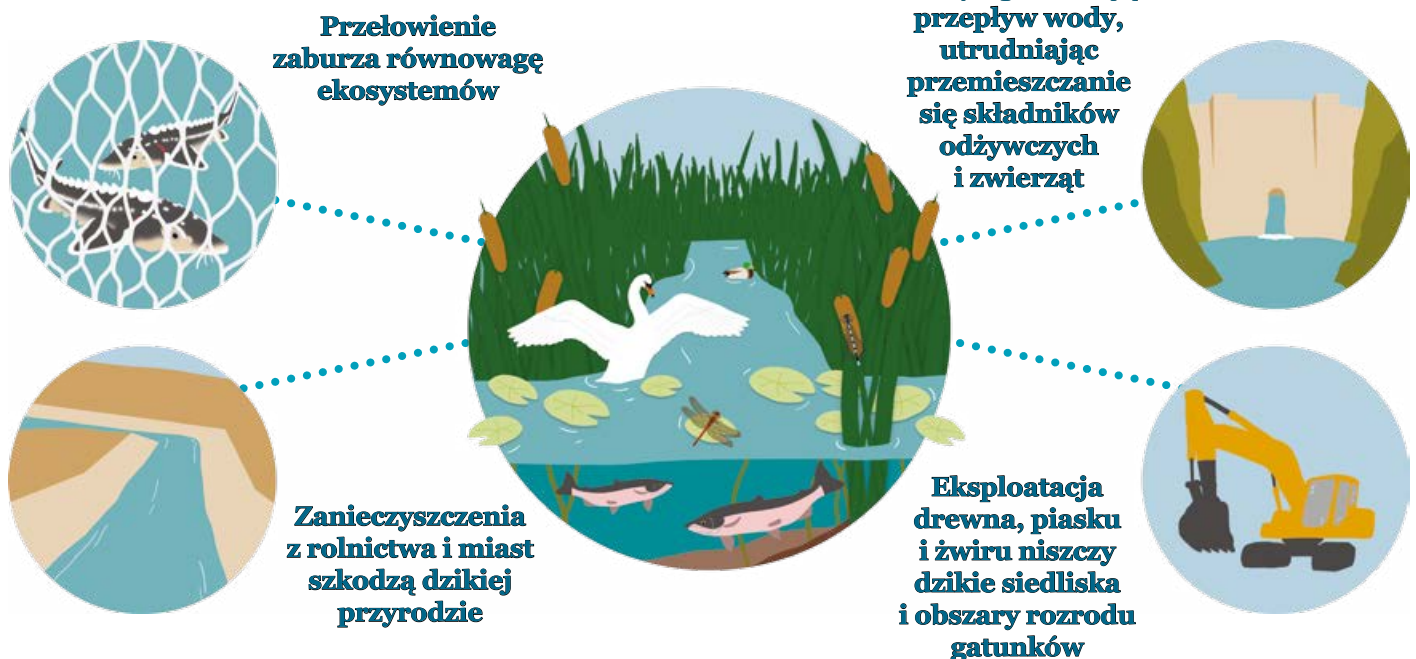
Każdego roku na całym świecie wybucha coraz więcej pożarów, które niszczą ogromne obszary naturalnych siedlisk, takich jak amazoński las deszczowy i australijski busz, zagrażając zarówno ludziom, jak i dzikiej przyrodzie. Szacuje się, że pożary odpowiadają za 10% rocznych globalnych emisji gazów cieplarnianych. Pod wpływem zmiany klimatu zwiększają się liczba, skala i czas trwania pożarów. Pożary podnoszą także ryzyko wyginięcia zagrożonych gatunków i mogą zaburzyć równowagę ekosystemów. Gatunki, które nie zdołają się przystosować do ich występowania, znikają.

WODY SŁODKIE: GŁĘBOKA ANALIZA

Woda słodka ma kluczowe znaczenie dla przetrwania wszystkich lądowych form życia – w tym ludzi – a mimo to siedliska, takie jak rzeki, strumienie, mokradła i jeziora, są jednymi z najbardziej zagrożonych na Ziemi. Ludzie niszczą cenne słodkowodne ekosystemy na wiele różnych sposobów. Zmiana biegu rzek i budowa tam ogranicza przepływ wody i niesionych przez nią bogatych w składniki organiczne osadów, które w rezultacie nie mogą zasilać ekosystemów. Przerwanie ciągłości systemów wodnych uniemożliwia też wielu gatunkom przejście przez kolejne fazy cyklu życiowego.

CO MOŻEMY ZROBIĆ?

Zespół naukowców i ekspertów ds. polityki środowiskowej z całego świata opracował złożony z sześciu punktów plan odbudowy, który korzysta ze sprawdzonych rozwiązań, żeby odwrócić postępującą katastrofę.

6 KROKÓW DO ODBUDOWY

Po co jesteśmy
Aby zapobiec degradacji środowiska naturalnego na Ziemi
i zbudować przyszłość, w której ludzie żyją w harmonii z naturą.

together possible.

wwf.pl

© 2020

WWF, 28 rue Mauverney, 1196 Gland, Switzerland. Tel. +41 22 364 9111 CH-550.0.128.920-7

Znaki towarowe WWF® i World Wide Fund for Nature® oraz © 1986 Panda Symbol są własnością WWF-World Wide Fund for Nature (dawniej World Wildlife Fund).

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Dane kontaktowe i więcej informacji można znaleźć na naszej stronie internetowej pod adresem www.wwf.pl